

CRONICA D'UNA FESTA

Com ja succeeix fa una tira d'anys, enguany, no es sentiren els sons dels picarols, de les esque- lles i dels corns, des del dilluns dels Reis fins a la Festa de Sant Antoni. Aquest soroll fou substitu- ït per una cinta magenetofònica re- cenment gravada per un estol d'homes dones i jovenalla de la vila.

Des de l'any 1974, els programes de la Festa es redacten completa- ment en mallorquí, usant el mateix lèxic per designar els actes i de- talls de la Festa i incorporant-hi articles que toquen la història o altres aspectes de la Festa. El programa d'aquest any compleix el nombre vuit de la col·lecció que constitueix ja una gran font d'in- formació per la Festa i conté abun- dosa bibliografia que necessària- ment serà consultada per tots els investigadors.

En el programa d'enguany s'ha po- sat a la portada un detall molt se- riós: la capella i retaule de Sant Antoni del temple parroquial que mai s'havia posat. El programa in- clueix la llista de les entitats col·laboradores, el sermó de la Festa de l'any passat, els premis generals, que sumaven 136, i els especials pel bestiar que pujaven 29 i els especials per les carrosses i pel cavall més ben preparat. En- demés dels actes de la Festa inclou diverses col·laboracions de perso- nes entusiastes de la Festa.

(continua plana 6)

SUMARIO

- ... Messes de sembrar, segar i batre (5)...
- ... Retrobades: Bertomeu Flaquer..Entrevista.
- ... Deportes. Fútbol.
- ... Crònica d'una festa.
- ... Entrevista a Francesca Salvà. SMOE.
- ... Art y altres Col.laboracions.

UN PENSAMENT... UNA ESPERANCA...

Darrerament, la revista Bellpuig ha donat peu, a través dels seus col·laboradors, a dures i variades polèmiques, que han anat creant un cert malestar de les persones implicades i han introduït recels, desconfiances i tancaments.

Davant aquest fet que, al llarg del darrer any, s'ha anat repetint una i altra vegada, l'equip parroquial voldríem dir el nostre pensament i la nostra esperança.

Una revista de poble com el "Bellpuig" no té raó d'esser sinó està al servei del poble. I aquest servei té dos caires molt importants: el d'anunciar i donar a conèixer tot allò que passa dins el poble: és una manera de compartir tot lo nostre, recordant les nostres arrels, les nostres costums, els nostres personatges perquè, il·luminant el nostre present, ens ajudin a construir el futur: un demà millor per a tots. Aquest servei té, idò, la doble finalitat de recordar lo que ha passat, lo que mos ha unit i lo que mos ha separat, lo que mos ha alegrat i lo que mos ha entristit, i deixar-ho escrit com a part de la nostra història, història que està reblida d'alegries i bones realitzacions però també de misèries i egoïsmes. Creim que és més poble aquell que sap recordar lo bo i lo dolent de la seva història.

L'altre caire que té tota revista és el de ser veu crítica, paraula que denúncia, paraula que intenta descobrir allò que sembla no acaba d'anar bé. I aquest és un punt molt delicat perquè tots ens creim plens de raó i amb l'exclusiva de la veritat. Cadascú veu les coses des de la seva òptica personal. I lo que hauria de ser una denúncia aclaridora

i constructiva a vegades es pot convertir en paraules que feren o ataquen la persona. I ningú té dret a atacar la persona. Però, si té dret, a denunciar les situacions de mal que veu o creu veure, malgrat les suspicàcies i les males interpretacions.

Tota denúncia ha d'esser sempre objectiva, fonamentada damunt la veritat. No podem denunciar cap fet si no n'estam ben segurs, si abans no hem fet passes per conèixer a fons lo que ha passat, si abans no coneixem les motivacions de lo que ha succeït, inclús, si abans no hem intentat resoldre la situació conflictiva per altres camins. La veritat no és ni d'uns ni dels altres, és un poc de tots. La anam fent entre tots. Una paraula dita al poble és massa important com per a dir-la lleugerament.

Creim també que la crítica s'ha de fer amb delicadesa, amb humilitat, reconeguent les pròpies limitacions, estimant... i desitjant de cor el canvi i el millorament de l'acció criticada. No s'hi poden mesclar mai altres interessos egoïstes o personals. Més bé, s'ha d'estar disposat a deixar-hi la pròpia pell perquè les coses s'arreglin. Potser a vegades tiram amb facilitat moltes pedres, però no construïm. Això desqualifica automàticament la persona que critica.

Per altra banda, el qui rep la crítica tendrà sempre el dret a replicar, a refuar o a explicar tot el que cregui oportú. Tot aclariment que ajudi a conèixer la veritat és un servei a la veritat i al poble. Així com -creim- la revista "Bellpuig" fins ara no ha refuat mai cap escrit amb intencionalitat crítica; tampoc ha tancat mai les portes a cap escrit amb intencionalitat explicativa o aclaridora. És més bo de fer cercar culpables de la denúncia que millorar la situació criticada o explicar les pròpies raons.

Des d'aquesta plana i com a veu de la paròquia que ha de servir el poble, voldríem convidar tots a seguir col·laborant en una revista que ha de ser de tots i per a tots. Tan de bo no hi hagués mai més polèmiques. Tant de bo no hi hagués mai més necessitat de discutir, aclarir, criticar, denunciar. Tant de bo! Però, si no fos així, -i sospitam que tots sempre farem olor a terra- no ens tanquem dins els nostres egoïsmes o ressentiments, ans al contrari, intentem entre tots cercar la veritat i aportar cadascú la seva part de veritat. Sempre per un poble millor.

L'equip parroquial

BELLPUIG

REVISTA QUINCENAL

Nº 7-IV EPOCA -15 ENERO

Director: Rafel Umbert Sureda

Consell de redacció:

Miquel Morey, Antoni Gili,

Jaume Mayol, Climent Obrador,

Guillem Artigues, Bartomeu Jaume,

Joan Pastor, Guillem Bisqueria (ad ministrador).

REDACCIO I ADMINISTRACIO

CANT SALVADOR-2, telf. 562020. Artà

IMPRES EN OFFSET PROPI

CURSET PREMATRIMONIAL COMARCAL

Des del dia 16 al 20 de febrer.

Començament a Artà, dia 16 de febrer, a les 9 del vespre, a la Casa d'Exercicis.

LLORENC TERRASSA, AUTOR DE L'ARGUMENT

Un altre any, i amb aquest ja són quatre, En Llorenç Terrassa Casellas ha anat recollint i anotant dades al llarg de 1980, per confeccionar l'Argument.

I a l'autor d'aquest glosat, demanam:

- Llorenç, és molt difícil el fer l'Argument?

- No. No ho es -respon-. No més el primer any em va costar una mica.

- I què és el que te va fer decidir a escriure-lo, cada any?

- No jo mateix ho sé. Sempre m'havia agradat molt el llegir els glossats. N'he llegits molts d'Arguments de Sant Antoni. Repetesc, m'agradava molt i tenia ganes de provar-ho. L'any 1977 vaig tenir l'oportunitat i des de llavors, cada any el som escrit.

- I de qui o d'on has après a fer glosses?

- Això no s'aprèn. Cada un ho duu dins ell. Jo, de petit, quan anava a escola, els meus amics, al.lots com jo, que sabien de la meua facilitat me deien: "Llorenç femos una cançoneta..." I jo, al moment, les deia una glossa. Així, poc a poc, vaig veure que tenia facilitat.

- Llorenç, dius que tú has llegit molts d'Arguments, quins autors creus que se n'han desfet més bé?

- Jo crec que tots són bons. He llegit els d'En Toni Barrió, d'En Toni Butler, de l'amo Mateu Papa, d'En Xesc Paies... i sa veritat és que tots m'han agradat. Però, damunt tots, per ventura destacaria els d'En Xesc Paies. Les cançons estaven molt ben fetes, els mots s'avenien que dóna gust.

- Tens qualche compensació econòmica?

- Sempre ens queda un poc, molt poc, però. Ara que això ho faig perquè m'agrada, com he dit, sinó ja ho hauria deixat.

Això ens conta En Llorenç, un dels personatges de la festa de Sant Antoni.

ECOS

NACIMIENTOS:

Día 2 de Enero.- Catalina Bisbal Nadal, de Jerónimo y Catalina. C. del Ferrocarril, 46.

Día 7.- Pedro González Sureda, de Pedro y María. Camí de Sos Monjos, 23.

Día 14.- Concepción Peña Ferrera, de Carmelo y Concepción. C. de R. Blanes, 28.

Día 14.- Pedro Coll Esteva, de Pedro y Antonia. C. de Pedra Plana, 27.

DEFUNCIONES

Día 9 de Enero.- María Garau Espinosa, a) Celadora, viuda, de 90 años. C. de Ses Roques, 31.

Día 11.- Juan Sureda Torres, a) Galaní, casado, 86 años. Carrer de Ciutat, 45.:

Día 12.- Catalina Frau Perelló, a) Carbonera, viuda, de 81 años. C. de Bellpuig, 24.

ART

SALONES DEL CENTRO SOCIAL: Exposición de Joan Sarasate: La habitual presencia del artista local, a lo largo de la fiesta de San Antoni, no podía faltar, y, fiel a la cita, casi tradición, Sarasate montó su muestra. Lo más destacable, a nuestro juicio, la presentación pública de la maqueta del monumento que piensa realizar.

Entre las obras exhibidas, y en un tono de gran calidad, merece la pena reseñar el Cristo en acero inoxidable, equilibrada combinación de volúmenes y espacios, con una línea suave pero expresiva. Como nota negativa, la deficiente instalación de la muestra. Creemos que se improvisó demasiado.

Destacable la acostumbrada afluencia de público, tanto en la inauguración como en los días que se mantuvo abierta al público.

LA CAIXA: JOSEP BRU - MOSAICOS:

El día 15 inauguró su exposición de mosaicos el artista catalán, afincado en Artá, Josep Brú.

Era la primera vez que hemos podido admirar en nuestra villa una muestra de estas características. Y en verdad constituyó una grata sorpresa para el numeroso público que asistió y contempló las obras exhibidas, con verdadero deleite. El colorido sabiamente combinado, el limpio trazado de sus obras, nos dicen de su buen hacer y del enorme trabajo que desarrolla el artista en este tan difícil campo. Nuestra enhorabuena.

meses de sembrar, segar i batre... (5)

Les converses de sa gent foravilera, amos de possessions, codolans i rotors casi totes versaven sobre es tema: l'anyada.

Sobretot els diumenges al matí; compareixien en es poble molts de conradors, alguns d'ells, molt modests, en lo que al sarró es refereix, venien a peu i descalços fins a s'entrada de la vila duien ses saotes baix xella o dins una senalleta. Els amos de possessió solien venir en carretons amb molles i toldo, que servia per parar es sol, es fred i s'aigua. En es carretó hi anava junyit un cavall ben gros i ben lluent. Els codolans benestants venien en so carro de fer feina però, es diumenge, li posaven ses estores. Els missatges que, els diumenges, no havien de guardar, l'honabaixa del dissabte a les possessions, també venien al poble; hi havia la costum de donar-los un pa gros si eren casats i un relliu si eren fadrins.

Molts d'ells anaven a missa primera, i en sortir-ne passaven per sa plaça d'es mercat, que en aquell temps era on ara és sa Plaça de S'Aigua. Allà es trobaven gents dels quatre punts cardinals de les denou mil quatre-cents setze quarterades que té el nostre terme. D'Aubarca, de Ses Pastores, de S'Estelrich, de S'Auma, de Betlem, de Carroça...

Aquesta concentració servia a aquelles persones, per a moltes de coses. S'escometien, parlaven dels preus del bestiar amb els mercaders. Per devers on hi té sa clínica dental Don Julià Llaneras, hi havia sa pesqueria, i a on hi ha es Bar Mateu s'hi venia sa carn. A sa plaça, també hi podien comprar avarques amb curiols, fetes de Mestre Tomeu Estaca. L'amo'n Joan Seu, hi portava cuiros de bou adobats. Sa gent que desitjava comprar-se unes soles, se descalçava, posava els peus damunt els cuiros, i Mestre Seu, senyava, amb sa punta d'una gavineta de sabater, girant es tai cap a defora, l'entorn dels peus. Quan ho havia vist, tallava ses soles, i qui les havia comprades les duia cap a ca seva i se feia ses avarques.

Les madones, panera al braç, mocador p'les cap, i si eren joves rebosillo volants, gipó i faldetes de calamandrí, fora faltar-hi sa botonada, compraven i venien segons ses seves necessitats, pollastres, rests d'ais, ous, pintes i aclaridors, botons, fil o agulles.

Els homes solien vestir capell, camissola emmidonada i mig arromangada, calçons subjetes a la cinta amb travilla, i solien calçar avarques o esperdenyes d'espart en l'estiu. Per l'hivern, sobre sa camissola, s'hi posaven un guardapits i jac, si tenien rellotge de buxacó procuraven que quedàs ben al descobert sa cadena que anava anclada al buxacó endrat del guardapits per a deixar depositat es rellotge dins es buxacó esquerra. Per calçar duien russes clavatejades.

En aqueixa mateixa plaça hi anaven els homes que volien allogar-se o prende esquerades. En aquest temps de fi de Maig, per, lo que mes s'allogavan era per arrabassar faves anara que algun s'allogàs tot sol, casi

sempre ho feien a grups, cada grup d'aquests tenia un cap o representant, qui era es que clovia es tracto.

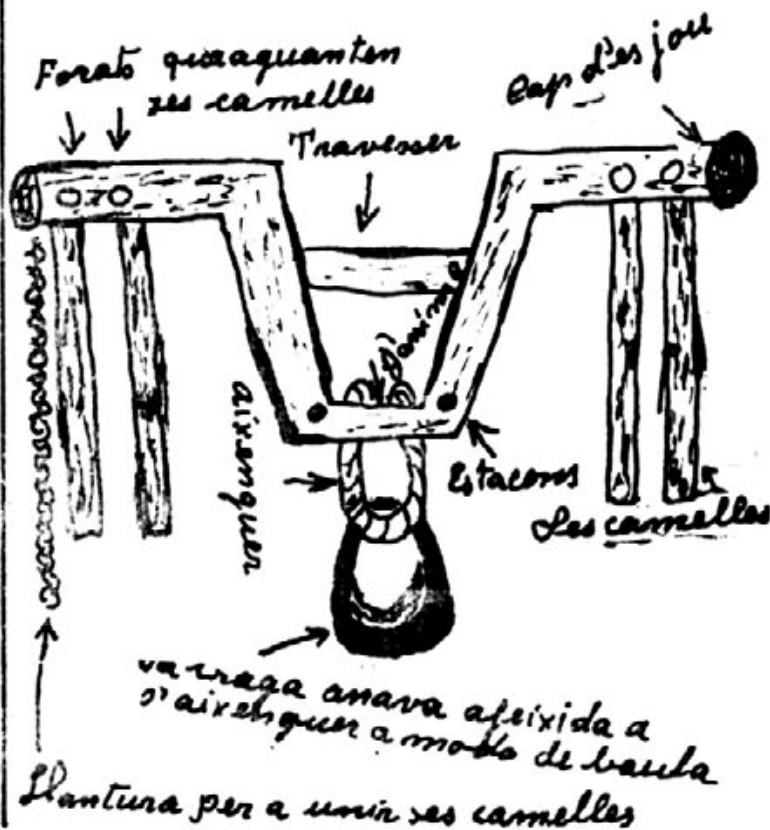
Els escaraders solien prede ses escarades, segons s'entenien amb l'amo de la finca, a tant sa cortarada, es sementer o es troç que senyaven a ull. Si es lloc on havien presa s'escarada era enfora de ca seva, romenien en es sostre tots es dies que fossin necessaris, fins haver acabada l'escarada. Altres en canvi, prenien escarades i sols hi anaven a fer feina es diumenges.

Iothom tenia molta pressa per acabar d'arrabassar ses faves, perquè s'ordi ja era ben partit a madurar. Sa gent conradora frissava de retirar ses faves d'enmig principalment per dues raons: Sa primera era que no s'adobava es trespol de s'era fins que havien batudes ses faves, ja que aquestes no se segaven, sinó que s'arrabassaven, i duien amb ses seves rels bastanta terra, que hagués espenyat o malformat es bon trespol que se necessitava per batre es gra petit. Sa segona raó era que on hi havia hagut faves sembrades, també hi havia sa millor pastura, i tots es guardians volien manar-hi se seva guarda a pasturar.

Hem de tenir en compte que sols cada quatre anys es mateix sementer se sembrava de faves, i que era més preferit per s'abonada, que en aquell temps consistia en fens i formiguers, per tant no és d'estranyar que entre alguna bajoca que quedàs i lo bona que s'hi feia s'herba que es bestiar que hi pasturava anàs amb so pel tan lluent.

Després de més o menys tres setmanes es favars quedaven arrabassats i gavells fets, que en pocs dies i degut a sa calentor dies sol, del color rovellós que tenien quan les arrabassaven, tornassen d'un color molt obscur, casi negre.

M. TOUS

PERE MINGUELL. UN HABITUAL A LA FESTA

En Pere Minguell és un senyor català, de Cervera, província de Lleida, que des de l'any 1940 assisteix a la festa de Sant Antoni d'Artà.

El fet és curiós i ens dirigírem al Sr. Minguell per preguntar-li el com i el per què d'aquesta habitual assistència a la nostra festa.

-Abans de l'any 40-ens diu- i mentres estava en files, després de la guerra, jo residia a Capdepera i per aquestes circumstàncies tenia certa relació amb l'amo Antoni Vaquer (Rai) que en va convidar a la festa. Vaig vindre l'any 1940 i de llavors només he faltat un any, que no vaig estar bo. He de dir-continua- que degut a motius professionals (soc representant) he tengut sempre relació amb el Senyor Miquel Fuster, amb el que, endemés ens uneix una forta amistat, així que sobretot per aquesta amistat he pogut aprofitar de la seva amistat per venir cada any a casa seva i coincidint sempre per la festa del Sant.

- Allà, a la meua terra- segueix el Sr. Minguell- Sant Antoni té molta tradició. El meu avi sempre em contava de temps enrera la festa que es feia i que encara es fa, si bé molt distinta que aquí.

- ¿Què li ha cridat més l'atenció de la nostra festa?.

-Sense dubte la participació i la popularitat en el més

vertader sentit de la paraula. Això no es veu a altre lloc.

-¿Quina diferència troba d'ara als primers anys que assistia?

-Home, la diferència és grossa, en quant a la cavalcada Primer no hi havia carrosses. Ara bé, la participació de la gent, la festa que feia, jo crec que és la mateixa; com deia abans, per mi és la característica més important de la festa i aquesta sempre es dona. Ha tingut les seves baixades i pujades però sempre s'ha mantingut. He de dir que ara fa uns quatre anys, es nota una revitalització de la mateixa. Abans, record, que a Completes no hi havia més que quatre rates i ja veus ara. Tot el poble compareix.

- Li demanam que ens conti qualche anècdota que li hagi succeït:

- Jo-ens diu soc català, soc catalanista, que no separatista, i sempre he parlat en la meua llengua, tant en guerra com sense guerra. Doncs bé. Un any vaig trobar molt estrany que a una festa tan popular, tan del poble, com la del Sant, el capellà, a la missa major, fes el sermó en castellà. Si el poble parla el mallorquí-vaig pensar- el sermó té que esser en mallorquí. Anava per aixecar-me i sortir de l'església. Ho hagués fet, si En Miquel no m'hagués agafat i fet asseure.

M.MOREY

gestió consistorial

informa tomeu

En el Ple extraordinari del passat 3 de Gener. A una proposta presentada a Ple pels grups PSOE i UCD Toni Manyà com a portaveu del seu grup va demanar el recolzament dels regidors per destinar dos mesos de les gratificacions que de l'Ajuntament reben Batle i Regidors; per la reparació dels desperfectes ocasionats pel vent a Ses Pesqueres. Això vendria a suposar la quantitat d'unes 180 mil pts. Toni Manyà donà a entendre que el Consistori quedaria molt bé davant el poble si els regidors donaven la seva paga, i que per una altra banda aquests doblers no significaven res per ells ja que mai havien fet comptes cobrar-los.

Conscient, el grup UCD que això no podia ser presentat com a proposta i votar-la en el Ple. S'havia donç d'arribar a un acord informal amb els membres de La Sala.

El PSOE no va estar d'acord amb la idea d'UCD, creient que donaria

ent. i que així el CD Artà aconseguiria més doblers, si els grups com a partits donaven una certa quantitat, d'aquesta manera se donaria la possibilitat a les altres entitats del poble de adherir-se amb un donatiu per Ses Pesqueres.

El Batle com a portaveu del seu grup també com el PSOE va dir que els Independents farien la seva aportació. Al mateix temps que estava en desacord amb la proposta d'UCD, això que proposaven no faria més que crear un precedent, i que per altra banda l'Ajuntament donaria una subvenció de cent mil pessetes al CD Artà, i que en el capítol d'obres se podrien destinar unes partides per la reparació del mur de Ses Pesqueres si el Consistori ho aprovava. Va donar a entendre que la gratificació se la mereixien els membres de La Sala pel seu treball.

Toni Manyà, com a portaveu del seu grup, va dir que el CD Artà, que era el més digne, no havia de rebre cap donatiu, una vegada més se'n era anat a la seva casa.

VADE RETRO (IV)

Arrelats al mateix lloc
i res no passa
rels submarines
canten
la gloria
dels moments tudats.
Però...
més allà del mar
més allà dels estels
hi ha un món nou
un nou món de colors vius
i extranys

¡¡¡volem alt!!!

¡¡¡molt més alt!!!

¡¡¡alt!!!

com la lluna
que... només es lluna
quan noltros la miram.

(Passa plana 9)

(Ve de la portada)

Consten ingualment en el programa les dues exposicions d'enguany: La d'En Sarasate, en el Centre Social, i la d'En Bru, a la Caixa de Pensions.

Fora restar constància en el programa, aquest any, hi ha hagut la novetat d'una projecció de pel·lícules d'aficionats artanencs sobre la Festa de Sant Antoni dels anys precedents. Aquest acte tengué lloc dia 13 al Saló del Centre Social, començant-se amb unes paraules d'introducció a la història de la Festa. El mal temps no fou causa de què el Saló s'omplís més de la mitat, fet que hem de remarcar com a exponent clar de l'entusiasme que la gent sent per la Festa.

Dia 16 de gener, es celebrà la tradicional capta pel poble que començà a les 9 del matí i durà fins passada la una. Es visitaren els col·legis del poble -acte de gran significació i rebombori pels infants i pels mestres-.

Es interessant retreure com els mateixos mestres demanen l'hora exacta en què els "dimonis" i acompanyants faran acte de presència als col·legis, indicant la conveniència de que siga prest.

La capta fou acompanyada per membres de l'Agrupació "Artà balla i canta" i per entusiastes pagesos que des de fa tres anys han augmen-

tat notablement la seva col·laboració a la Festa, aixecant-la a un nivell molt alt de participació. Els pagesos amb una carrossa enllestida recolliren els premis que, posteriorment, foren col·locats als baixos del Centre Social, per ser vists pel públic i, després ser sortejats el dia de Sant Antoni, al capvespre. No hi ha que dir que aquesta capta pel poble és un dels actes més simpàtics de la Festa des de fa alguns anys. El bon temps que de bon matí perillava, augmentà en gran part la Festa.

Al vespre, a les 7, des de "sa casa d'es trui, ens aplegàrem per pujar tots junts al temple parroquial per la celebració i veneració de Sant Antoni. És un acte emotiu i ple d'entusiasme el sentir cantar les nostres cançons tradicionals, mesclats homes i dones i altres persones, al so de la música. Aquest acte que fa dos anys que se dona és d'una expressivitat notabilíssima.

Es feu la celebració, davant la Capella de Sant Antoni, amb moltíssima gent, cosa que arracona el fet de què abans era la gent molt reduïda. La celebració fou sincera i adaptada a l'espontaneïtat de la Festa.

Una vegada feta la celebració partírem a visitar els foguerons.

Sobre els foguerons hem de dir que aquest any n'hi havia 51. (L'any passat només n'hi hagué 47).

Es deixà dir que la vigília o re-vetla de Sant Antoni, 81, no va ser tan viscuda ni participada que altres anys. Alguns volen suposar que el ball, realitzat a la Plaça de S'Aigo, des de les onze del vespre, en fou la causa. Un no ho sap. De totes maneres, existint el dupte de què el ball siga la vertadera causa, hi ha que passar-lo al capvespre del dia de Sant Antoni. Per damunt de tot hi ha que conservar i agumentar allò propi i característic d'Artà que no és de cap manera el ball, sinó la disbauxa compartida de tots els artanencs entorn dels foguerons, visitant-los i rebent les visites de tots, sense discriminacions. Altres queixes es tregueren a llum en el sentit de què els dimonis no anaren a visitar tots els foguerons i que sobraren algunes bombetetes.

El bon dia afavorí la diada de Sant Antoni. La participació d'unes 94 bísties. (Una vintena enganxades i les altres muntades). Moltes carrosses de cada any més ben estructurades. Existíren crítiques per les carrosses no antonianes, ni típiques, o més bé carrosses de "darrers dies". La Festa de Sant Antoni d'Artà no és, diguem-ho clar,

una festa de "darrers dies" sinó que es presenta un poquet amarada de l'esperit dels "darrers dies", per la seva proximitat.

La bullanga, la participació, els crits, els cants -La Festa- feren que hi hagués qualche punt escapat, com és ara, la turada durant el temps de beneir, però això mateix prova la importància de la Festa que traspasa de molt i qui no ho crega que hi posi les mans, les atribucions i manyes de qualsevol persona organitzadora.

No podem deixar de consignar, aquest any, la celebració de la Misa Major pel nostre Bisbe que amb molt de gust volgué associar-se a la nostra Festa entranyable. Hem d'agrair al Bisbe la seva homilia oportuna i ben traçada, recomenant-nos aprendre de Sant Antoni, des

de les nostres arrels històriques, l'escoltament de la paraula de Déu i la lluita contra el dimoni que personifica les nostres males tendències.

Després de l'Ofici concelebrat, a "sa casa d'es trui", domicili de l'Obrer, l'Amo En Miquel Cursach, hi hagué refresc i cant de S'Argument que, des de ja fa quatre anys, compon en Llorenç Terrassa. Tots ens felicitàrem -aquest dia, no solament fan festa es Tonis, sinó també tots els artanencs-, desitjant-nos una nova Festa, 82, que promet ser interessant, al commemorar-se el cinquantè aniversari, com Obrer, de l'Amo En Miquel Cursach Sancho.

Visca Sant Antoni i fins l'any qui ve.

A. Gili

LA FESTA DEL POBLE

Pocs dies abans de Sant Antoni, es comentava que era una llàstima que l'Ajuntament, l'Obreria del Sant o qualcú interessat, no es decidís a fer més publicitat de la festa per donar-la a conèixer per tots els indrets de l'Illa, fent especial referència a la nit dels foguerons. Aquí -ens deien- vendria molta gent a veure la festa, es podrien organitzar la venda de llançonissa, botifarró, vi, el cercar altres motius de festa per celebrar la nit, i una sèrie de idees que no vénen al cas, encaminades a donar més força a aquesta festa tan artanenca. Ens asseguraven que per poc que nosaltres -els artanencs- sabéssim llançar el producte (la festa), fent publicitat el dissabte de Sant Antoni la gent no cabria pels carrers.

Davant aquest comentari, que respectam però no compartim en lo més mínim, voldríem dir i exposar la nostra opinió -així com ja vàrem fer saber als comunicants- per si qualcú hagués pensat seriosament en fer aquest "llançament" d'aquesta festa tan nostra com és Sant Antoni.

I aquesta opinió és molt senzilla i simple: Pensam que la festa de Sant Antoni està molt bé així com se fa. Que per fer festa, no havem de menester de ningú de fora ja que precisament aquesta festa, és la única que encara està completament arrelada dins la nostra comunitat. I és així perquè hem sabut conservar senceres unes tradicions que fan en aquests dies una participació del poble com no trobam a cap altra festa ni amb altre motiu.

La massificació de la festa, que segur es donaria pel cas de fer publicitat, ens privaria d'aquest caràcter tan especial i tan nostre. Aquesta gent de fora poble vendria a festa, vendria a veure l'espectacle, però no a participar, a fer la festa. I aquí és a on trobam la gran diferència.

El sentit que nosaltres li donam,

quan el vespre anam a recórrer els foguerons, cantant les cançons al·lusives al Sant, mesclades amb els glossats que fent la difícil balança entre la veritat, la mentida i la imaginació, ens conten els fets ocorreguts al llar de l'any i vists dels diferents indrets, (depén del qui fa la cançó) i que només aquests dies surten a llum. Idò, com deiem, aquest sentit, no és fàcil d'assimilar per la gent de fora.

En tot això no volem dir, ni molt manco, que es tanquin les portes als visitants. No, això mai. El que pensam és que el qui vulgui venir que vingui. És molt lliure. Endemés sàpiga que a Artà hi trobarà un bon tros de llançonissa, un botifarró i pa i vi a voler. Però que a Artà, no hi ha espectacle, és una festa que la feim tots i que sense la participació de tots i cada un, no tendria raó de ser.

A TODOS LOS SUSCRIPTORES

Para evitar trastornos en los cobros a domicilio y giros rogamos encarecidamente domicilien en su banco el cobro del recibo importe de su suscripción y nos lo remitan lo antes posible.

Gracias.

RETROBADES

Bartomeu Flaquer: L'IDOL CICLISTA D'AHIR (III)

- I me podria dir quins varen esser els seus èxits?

- Sí, i es meus èxits. Jo no m'en record! He gonyat moltes de carreres per ses festes de Son Salvador. Una de ses carreres més fabuloses de ses qui jo he fetes dins Artà -no sé si es poble s'enrecordarà, però crec que sí- és una que va venir En Fontbellida, un tal Nieto i havia també un francès, En Revilla, En Bachero, N'Herba, N'Álvarez. Aquests són corredors que han fet quarts a sa Volta a França! En Fontbellida tots l'hem conegut perquè ha estat "campeón" d'Espanya de velocitat i ha gonyat etapes a sa Volta a Espanya i tot això. I sa primera vegada que mos trobarem va esser a un circuit. Jo era a córrer per Sant Sebastià i vaig venir i vaig veure que aquest gonyava totes ses carreres de per aquí. Me vaig trobar amb ell sa primera vegada dins Son Salvador, a Artà, an es circuit. Però ell va venir amb canvis i jo no en duia, i me va gonyar. I me va gonyar d'un punt o de dos. Era sa baixada; si hagués estat una costa me pareix que li hagués gonyat; però era baixant i era un filigranista i me passava a ran d'es públic i... me passava perquè duia un poquet més de desenvollop que jo en so canvi i canviava damunt. L'endemà vàrem fer un gran premi, amb copes, dins sa pista, per Son Salvador. Dic: "Demà sabré qui és aquest corredor. Avui m'ha gonyat, però no li tenc gens de por". I lo endemà li vaig gonyar bé. Va venir es primer "esprint", me va gonyar, es segon; però... en es tercer ja li vaig voltar cama... i ja el vaig acabar; i vaig gonyar bé! D'això crec que es públic d'Artà s'enrecorda bé. "Después" una altra carrera, que per jo és sa més fabulosa que he feta, que crec que an això no el repetirà cap corredor mai, que és: Venguérem tots aquests corredors que he anomenats i llogàrem sa pista d'Artà i me varen dir a jo i an es meu germà si volíem córrer una "americana". I jo vaig dir que sí. Dic: "Quins premis hi ha?" I an aquell temps varen dir: "Hi ha 600 pts. p'es primer, 300, 200, 150 i 100; 4 o 5 premis". Dic: "Conforme". Jo tot d'una vaig veure es pla, com se desenvollopària sa carrera. No me va venir gens de nou. Tots aquests són empresaris. Van tots a un coll. Aniran a per noltros. I sa creuen que no mos pagueran! I jo vull gonyar es primer! -dic an es meu germà-. Es qüestió d'anar molt vius, eh! I sa desenvollopà d'aquesta forma: De tot d'una ja mos ne sortia un o dos i no n'hem de deixar fugir cap, eh! Tot d'una a per ells. Mos prenen 10 o 20 m., i vengué a per ells! Tornen fugir i mos prenen tota una recta... i en quedaven dos que deien: "Ara, en agafar, se turaran". I jo dic: "Agafam aquell. "Hale!" per sa volta que aquests dos que queden els hi hem de prendre una volta. Ara ja tenim es tercer segur. Vàrem prendre sa volta es dos equips. Me pareix que un era N'Álvarez i s'altre era N'Herba, italià. Eren dos "equipos" i ja el se prenen en noltros. Ja teníem es tercer segur. Tornen pegar i en torna quedar un altre i a prendre-li sa volta i ja anàvem per es segon i eliminant s'altre també lo mateix. Tots en volta, en un en un, cada un que quedava de 20 m. ja no agafava. Això era a Artà i per jo és sa carrera més fabulosa que hem feta jo i es meu germà, eh! Es meu germà era un corredor, però jo li sabia fins on arribava i sabia lo que podia fer. No és per dir-ho, però es qui li traia ses castanyes era jo; perquè jo sabia bé, quan el veia cansat, deia: "Uep! Deixau-me fer a jo an aquest rellevo. Descansa!" I jo, feia una volta més. I li donava, li llavò marxava tant com jo. Però... es moments d'estar cansats, sabia fer això jo, sense dir-li. No era ell qui m'ho deia. Era jo que ho feia. I "marchava" molt ell -llavonces deien-. "Me cagóndena! Ha "marchat" tant com tú!". "Claro! Com que lo difícil l'havia descansat i estava clar..." I fins que quedàrem En Fontbellida i jo... i érem En Fontbellida i En Revilla -rectifica D. Bartomeu- que eren molt ràpids aquests dos... i llavonces mos haviem de disputar sa carrera jo i ell es "mano a mano", sense deixar fugir a ningú. Hi ha feina aquí! És un "equipo" contra cinc "equipos". L'han d'entendre an això. A Artà ja l'entendran si el llegeixen... i se'n recordaran... (Riu). I llavonces... Pan! An es primer "esprint" En Fontbellida es va permetre el "lujo" d'enriurer-se'n un poc i jo, quan se'n va, no deia res; però... "m'emputava" (aixeca el to de la veu)... Anem an es segon; però, ja li va haver de ; per tot... i an es tercer ja li vaig gonyar, i es quart, i an es quint o an es sis, ja denanava algo, ja ni "esprintava". El vaig deixar per "l'arrastre". I això és qüestió d'esser corredor i tenir un bon motor i accelerar fort i gonyar per potència d'es motor, eh! Jo les gonyava així a ses carreres... A velocitat n'hi havia que me gonyaven; però, els hi ho acabava".

(Continuarà)

Gabriel Tonàs i Gili

S'ESTOL DELS PAGESOS D'ARTA.

El pagesos i una xerrada feta amb s'estol.

Nosaltres pretenim cercar les arrels de la pagesia, i col·laborar en revivar la festa de Sant Antoni. Cercar aquestes característiques pròpies de la festa i ajudar a revivir-la.

La creació de S'Estol ara fa tres anys, ha servit per donar més força a la unió que intentam fer entre tots els pagesos.

La cavalcada d'enguany ha anat bastant bé ja que hi ha hagut una gran participació del pagès, 44 participants en total, vuit més que l'any passat.

Nosaltres no voldríem que hi hagués gelosies de protagonisme, que pareix que es deixen veure en algun grup de l'opinió, dient que el pagès ha duit la festa. Sa festa la duu S'Obreria que són els principals responsables i dirigents. S'Estol des de que està creat ha oferit la seva col·laboració a S'Obreria i ho ha fet així cada any.

Creim que així com s'aconseguirà que a SA COVALCADA els carrers li quedassin petits, que demostra la gran participació de tot el poble, s'hauria d'aconseguir animar els foguerons del dissabte. De dissabte de Sant Antoni només n'hi ha un en l'any i s'ha de dedicar a cançons de Sant Antoni, a menjar llangonissa i contemplar els foguerons.

Sabem que altres participants de la cavalcada no aproven que S'Estol sigui un freno pels qui volen córrer. Sa Covalcada és una cosa molt sèria que si no hi ha un poc de coneixement pot passar qualsevol desgràcia. Els infants que hi prenen part no han d'estar sotmesos a aquests perills.

¿Com es reparteixen els premis que aconsegueix S'Estol?

- S'ajunten tots i el fi és fer un sopar de companyerisme amb els doblers i genero guanyat. Els objectes que no són comestibles es sortegen entre tots els participants. Al sopar també s'hi convida S'Obreria.

I.J.

VADE RETRO (ve plana 5)

A Joan Carrió Servera, mestre de la meua infància. Agraït.

Història, tal vegada
la nostra, entre lliçons
mal apreses en mig dels
verbs
i de les matemàtiques.
Aquella veu poderosa
que mos feia posar amb fila
-li teníem por- en canvi,
tot era dolçura i sensibi-
litat
al fons del seu cor
a una sala estreta
a on començarem a fer-mos
lo que som
la nostra pròpia ment sa
forjava
entre mesos de Maria
i excursions a foravila
amb el regle amb la mà
ens va forjar tots i molts.
SALUT I ENDAVANT
TONI

OPINION

La Cabalgata de Sant Antoni, un acto que necesita urgentemente modificar:

Modificar por lo peligroso que se ha puesto, debido a la gran afluencia de público y participantes, hacen que el recorrido se haya hecho insuficiente.

Es curioso que teniendo calles tan anchas como las que poseemos, tengamos, para conservar el tradicional recorrido, que exponernos a tanto a un accidente, y al mismo tiempo restar vistosidad a la fiesta.

Cuando del recorrido tradicional sólo queda en parte, ya que las carrozas han tenido que desviarse por otras calles menos estrechas.

Hemos cambiado ELS ESTOLS por camiones pesados; ¿Porqué no cambiamos las calles más estrechas por otras más anchas?

El recorrido, y caya sólo como

sugerencia, podría ser este: AVINGUDA DE CIUTAT, MONSERRAT BLANES, SANTA MARGALIDA, y GRAN VIA. A la hora acordada por S'Obreria se tomaría la salida en la Plaza del Conquistador, con todos los desfiles que asistieran, y los que se pueden añadir: Por ejemplo perros guiados por sus amos. Sabido es la afición que actualmente hay.

De la Plaza Conquistador hacia la Plaza de España, donde actualmente son Ses Beneïdes, mientras que así sólo se modificaría en parte el recorrido.

El problema "del foguerons" se solucionaría esparciendo la arena, que serviría para evitar el resbalar de los caballos.

Se evitarían muchos problemas, ya que las calles mencionadas poseen amplias aceras, de unos dos metros de anchura.

Al mismo tiempo que se reudirían estas aglomeraciones en las calles estrechas por donde pasa actualmente la "Covalcada" y el peligro que supone el paso de un camión o algún caballo nervioso al trote o galope. Y la espera de los participantes en Es Coll de n'Abrines y de los que van a ver Ses Beneïdes.

Costó muchas reuniones y discusiones cambiar de Plaza, pero ha sido un éxito, y es que cuando al chico el vestido le queda pequeño hay que cambiárselo por otro más grande.

UN AMIC DE LA FESTA

Fa poc temps, l'Ajuntament va crear el Servei Municipal d'Orientació Educativa. Al cap d'aquest important servei, hi figura Na Francesca Salvà Mut, Pedagoga que, contant amb l'assessorament d'un grup de Professors de la facultat de Filosofia i Lletres de Ciutat, assolí la tasca d'ajuda i orientació als nostres escolars.

Encara que degut al poc temps, sia una mica eventurat el treure unes conclusions definitives de l'estat actual i dels problemes que afecten als alumnes dels diferents centres d'ensenyança de la vila, hem cregut oportú el demanar-li una breu impressió damunt aquest tema que a continuació els hi oferim.

1.- Com has trobat l'ensenyança a Artà?

- Pens que l'ensenyança a Artà presenta una sèrie de problemes producte d'una mal feta i contradictòria reforma educativa. Problemes generals de l'educació arreu de l'Estat espanyol i dels quals la mostra més evident és l'excessiva quantitat de fracassos escolars.

¿Per què tants de "suspensos"? ¿Per què tants d'al·lots i al·lotes que al final de l'E.G.B. no poden aconseguir el Graduat Escolar? ¿Són les noves generacions més beneïtes que les anteriors? ¿Ha sabut adaptar-se el sistema educatiu a les noves necessitats econòmiques, culturals, socials i personals?

En el darrer interrogant està, al meu parer, la clau de la qüestió. L'obligació de saber llegir i escriure a primer d'E.G.B. quan la Llei General d'Educació no estableix l'obligatorietat del preescolar i quan molts d'infants encara no estan madurs per aquests aprenentatges; una ensenyança desarrelada del medi on es desenvolupa l'al·lot-a. en tant les matèries escolars estan desconnectades de la seva realitat i en tant se l'ensenyava en una llengua que no és la de parla quan està comprovat que lo més adequat i eficaç pedagògicament és l'ensenyament en la llengua materna i sols, envoltant els 7 o 8 anys, l'ensenyament d'una segona llengua; l'excés de nombre d'alumnes per aula, etc. són prou motius perquè molts d'infants no superin les evaluacions.

Hi ha ademés unes altres causes derivades dels propis alumnes que per x qüestions presenten una sèrie de problemes físics i/o psicològics que no les permeten seguir el ritme normal de la classe.

2.- Quines solucions hi veus?

- He assenyalat dos grups bàsics en les causes del fracàs escolar, i crec, per tant, que les solucions han de venir per dues vies:

a) Adequació de l'escola a l'alumne mitjançant la renovació pedagògica que es concretaria, entre altres, en els següents punts: Reciclatge dels educadors mitjançant cursos, seminaris, escoles d'estiu, etc.; renovació didàctica creant nous instruments didàctics i adequant els que hi ha; adequació de l'organització escolar a les necessitats educatives. Tenc de dir respecte als dos primers punts que en aquests moments ja s'està treballant en la qüestió del preescolar, de la didàctica del català i de la didàctica de les ciències socials.

b) Adequació de l'al·lot a l'escola mitjançant el tractament individual dels infants amb problemes de retard escolar. Dit tractament es basa en el diagnòstic i la reeducació de dits alumnes. També s'estan fent ja ara tractaments d'aquest tipus.

Abans de donar per acabada la pregunta vull resenyar la col·laboració que en aquestes solucions s'estan donant per part de les diferents persones implicades en l'educació, fonamentalment pares i mestres.

3.- Diferència de l'ensenyança privada i estatal. Classisme?

- Desgraciadament no puc parlar de les diferències que aquí he trobat entre l'escola privada i estatal. I dic desgraciadament perquè la gratuïtat de l'ensenyança i la llibertat dels pares per dur els seus fills a un o altre tipus de centre és un dret reconegut per la constitució, i, per tant, el fet de què aquí no hi hagi escola estatal priva tots els artanencs d'un dret constitucional que pens que, com a tal, s'ha d'exigir.

A un nivell general i enllaçant també amb la qüestió del classisme et diré que les diferències deriven, fonamentalment, del prestigi social que acompanya el fet de dur el fill a la privada en tant s'ha de pagar, i només pot pagar el qui té dobbers abastament.

Pel que fa a qüestió pedagògica, no podem aficar totes les escoles privades dins un sac i les estatals dins un altre. Malgrat l'Estat ha favorit la privada en detriment de l'estatal, pens que les diferències reals vénen més determinades per cada un dels col·legis (Professorat, estat del mobiliari, material didàctic...) que pel fet de què siguin d'un o altre tipus.

FUTBOL marcador

ALEVINES

Lactancia 2- Avance 2

Avance 2 - España 0

Atco. Manacor- Avance (suspendido)

INFANTILES

Avance 2- Bto. R. Llull 1 (amistoso)

Avance 6- España 1

Sallista 0- Avance 1

Avance 0- Llosetense 1

JUVENILES

Serverense 4- Artá 2

Margaritense 3- Artá 0

Artá 3- San Jaime 0 (Camara, Ferrer y Massanet)

AFICIONADOS

V. Mella 1- Artá 3 (Palou 2, Fernan)

Artá - Atco. Campos (suspendido por incomparecencia de estos)

Arenal 5- Artá 2 (Palou, Infante).

Artá 3- Can Tià Taleca 0 (Alzamora 2, y Mestre).

PEÑA

Perlas 0 -Bellpuig 0

Morito 1- Bellpuig 1

Bellpuig 2- Cardessar 2

Bellpuig- Es Forat (aplazado).

PREFERENTE

Artá 2- Llosetense 1 (Mascaró, Riera)

Artá 3- Xilvar 1 (Lobato 2, Sanz)

Porto Cristo 3- Artá 0

Artá 3- Cultural 3 (Hernández, Artigues 2).

Santanyi 6- Artá 1 (Hernández).

COMENTARIO

El equipo alevín del Avance marcha en solitario, tras él le sigue el Olímpic que sucumbió la pasada semana en el campo del Barracar, y con muchas posibilidades de poder ocupar el primero o el segundo puesto de la tabla al final de la liga ya que la marcha de estos dos equipos es muy regular y están más cohesionados que los demás participantes.

Es mucha la labor que ha realizado Mascaró al frente de esos muchachos, pues debemos recordar que los pasados años casi se deambulaba por el campo, y era muy pobre la impresión que causaban, pero ahora parece ser que las enseñanzas del mister ha sido provechosas y pese a ciertas inclemencias y a ciertas vicisitudes de algún que otro jugador, el equipo funciona y lo mejor es que las bajas por enfermedad no se vienen notando. Los infantiles que empezaron el torneo muy mal, sin idea y sin fuerza física, parece ser que ahora vuelven a funcionar, pese al desastre del pasado domingo, puesto que no hay que olvidar que venía siendo el equipo más goleador de todos los que juegan

en el campo de Ses Pesqueres.

Los juveniles pasan por un mal momento de juego y de ideas, algunos chicos que la pasada campaña parecían fuertes puntales han venido fallando en esta y todo ello junto con un portero más bien algo inexperto han hecho que el equipo viniese a menos y fuese uno de los más goleados de su grupo, y todo ello puede reportar una grave amenaza de descenso si no se toman las medidas más oportunas al respecto.

Los aficionados, que se puede decir, tal vez que pasan con más pena que gloria que no tienen una función muy clara dentro de la estructura del club. La verdad es que entre partidos aplazados, partidos suspendidos y algunas incomparecencias, vienen jugando de quincena en quincena.

Tal vez con una mayor planificación, de una mayor inquietud y de una mayor estructura, la cosa sería más seria y el resultado mucho más útil, y no vendrían siendo como dijo alguien en el pasado domingo "un entretenimiento cada domingo por las mañanas".

TROFEO A LA REGULARIDAD

(CASA BOTELLA), hasta 24 de Enero.

DURAN ..... 49 Ptos.

Ferrer.... 45

Domenge 44

Lobato y Amer 43

Mascaró y Acuña 40

Sanz..... 34

TROFEO AL MAXIMO GOLEADOR

(donado por el BAR CENTRO)

Lobato 10 goles

Sanz 6

Hernández 5

Mascaró 4

Riera 3

Artigues 2

Durán, Genovart, Juanito y Amer 1.

TROFEO A LA CORRECCION

(BAR JONANZA, Canyamel)

- 25 Puntos. Acuña, Lobato.

- 20 Puntos. Ferrer y Mascaró.

- 15 Puntos. Massanet y Durán.

- 10 Puntos. Artigues, Domenge, Sanz

FUTBOL

COMENTARIO

El Artá de nuestros amores se viene abajo. Quizás haya para ello muchas razones que lo justifiquen; pero hay que destaparlas y tratar sobretodo de subsanarlas de la mejor manera y con la mayor prontitud. No es conveniente hacer como la avestruz que esconde su cabeza en la tierra, sino que hay que levantarla y desde arriba otear el horizonte y prevenir otros males.

Las posibles que no únicas razones, son sin duda:

A.- las lesiones de varios jugadores que eran considerados puntales y que su baja se ha resentido. Es conveniente saber que a un equipo lo consolidan los suplentes y por lo cual hay que suponer se debía contar con esos imponderables. (Sin comentarios sobre la baja a Palou).

B.- Las sanciones a nuestros jugadores. Puesto que salvando las tarjetas a Lobato en Porto Cristo (inmerecida a todas luces) y la de Acuña (contra el Algaida) y la de Durán (en Can Picafort), todas las demás han sido por protestar las decisiones arbitrales. Todas ellas justificadísimas y alguna de ellas buscada con mucha perseverancia.

C.- Los árbitros nos perjudican, pero lo curioso es que según cierto árbitro local, el motivo es debido a nuestros comentarios y a nuestras puntuaciones, ya que siempre son las mismas...Uds. verán...Todo aficionado puede haber observado las actuaciones de muchos colegiados. (Por cierto en el encuentro Artá-Can Ilià Taleca, de aficionados, el partido terminó 15 minutos antes, es decir la segunda parte duró exactamente 30 m, resultado, el colegiado había dirigido dos partidos el sábado, y el partido de juveniles anterior a éste. a eso sí, fue muy sincero al decir que estaba cansado, pero no fue tan espléndido al quitar la parte proporcional de su "sueldo", que hubiese sido en beneficio del club). Es decir que

HERNÁNDEZ

La nobleza y la fuerza del Artá.

hacen lo que les da la gana. Y para muestra un botón, ¿quién es la única persona que puede cambiar el acta después de ser firmada por el Delegado, el capitán y el que fuere?.

D.- Parece ser que hay jugadores que no respetan al entrenador, pero en la opinión de muchos seguidores, es el entrenador el que se está equivocando. Recordemos el partido de Porto Cristo en donde prácticamente no se jugaba nada y se tenía algunos jugadores tocados, uno enfermo y otros cargados de tarjetas. ¿Porqué ir pues a buscar más inconvenientes? ¿Porqué no dar oportunidades a los que domingo tras domingo habían chupado banquillo?. Son varias preguntas más las que salen, y no se ve más que una respuesta. El Artá va cabizbajo, el Artá no reacciona y partido tras partido da una pobre impresión, muy parecida a la pasada

campana, en donde se luchaba por la categoría y no por obtener un puesto de privilegio como el que se tiene actualmente.

Puesto que aún se sigue de líder y que hay muchísimas posibilidades de mantenerlo, pero levantando cabeza y tratando de luchar, jugar y mantener el tipo durante los 90m de cada partido. ¡Hay buenos jugadores! ¡Hay equipo para el Ascenso! ¡Luchemos por él!.

No creemos tener la exclusividad de saberlo todo, pero decimos lo que sentimos porque lo que nos importa es tratar de prevenir los males que aquejan al Artá y queremos aportar una pequeña sensibilización a quienes tienen el derecho y la obligación de tomar las medidas oportunas.

Del encuentro Artá-Cultural, Uds, verán. ¿Estuvo en Ses Pesqueres el líder?. ¿Quién parecía serlo el Artá o el Cultural?. Resultado final tres a tres, y gracias, mejor dicho muchas gracias. Los tantos del Artá marcados por Artigues (2) y Hernández.

Santanyi-Artá. Seis a uno, de pena, comentarios sentidos, muchos, que el Artá aguantó bien la primera parte, que el árbitro concedió dos tantos en claro fuera de juego, que pitó un penalty inexistente, un sinfín de cosas, pero también se dice y no es de ahora que el mayor culpable fue Domenge. ¿No merecería tal vez un descanso?.

Artigues

